

Република Србија
ВРХОВНИ СУД СРБИЈЕ
Рев 2786/05
08.11.2006. година
Београд

Врховни суд Србије у Београду, у већу састављеном од судија: Слободана Дражића, председника већа Биљане Драгојевић, Власте Јовановић, Јелене Боровац и мр Љубице Јеремић, чланова већа, у правној ствари тужилаца АА, ББ, ВВ и ГГ, чији је заједнички пуномоћник адвокат АБ, против тужених Републике Србије, коју заступа Републичко јавно правобранилаштво, Одељење Нови Сад и Месне заједнице ДД, чији је пуномоћник адвокат БВ, ради утврђења права својине, вредност спора 301.000,00 динара, одлучујући о ревизији тужене Републике Србије, против пресуде Окружног суда у Новом Саду Гж.4846/04 од 14.07.2005. године, у седници одржаној 08.11.2006. године, донео је

Р Е Ш Е Њ Е

УКИДАЈУ СЕ пресуда Окружног суда у Новом Саду Гж.4846/04 од 14.07.2005. године и пресуда Општинског суда у Новом Саду - Одељење у Беочину П.62/03 од 20.09.2004. године, а предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Општинског суда у Новом Саду, Одељење у Беочину П.62/03 од 20.09.2004. године утврђено је да су тужиоци власници са по 1/4 дела на кат.парц.бр.аа воћњак ЋЋ од 60,91 ар и бр.бб њива ЋЋ од 85,81 ар, уписаних у зкул.бр. КО ЕЕ, по основу одржаја, уз обавезу тужених Републике Србије и Месне заједнице ДД да трпе укњижбу овог права. Истовремено су тужени обавезани да тужиоцима накнаде трошкове поступка од 52.040,00 динара у року од 15 дана.

Пресудом Окружног суда у Новом Саду Гж.4846/04 од 14.07.2005. године одбијена је жалба тужене Републике Србије и потврђена је наведена првостепена пресуда.

Против правноснажне другостепене пресуде тужена Република Србија је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужиоци су доставили одговор на ревизију.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу чл.386. ранијег ЗПП, који се примењује на основу чл.491. став 1. и 4. ЗПП ("Сл.гласник РС" бр.125/04), па је нашао да је ревизија основана.

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, тужиоци су наследници са по 1/4 дела заоставштине свог покојног оца ГГ. Њихов отац је још 1958. године од извесног ЖЖ купио и преузео у државину кат.парцеле бр.аа и бр.бб у КО ЕЕ, које је неометано користио до своје смрти, 11.10.1984. године, од када је исто земљиште у мирној државини тужилаца. Писмени уговор сачињен о овој куповини није сачуван, нити је на основу њега извршен пренос права својине у земљишној књизи. Парцеле које су предмет спора уписане су у земљишној књизи као друштвена својина са правом коришћења у корист Месне заједнице у ЕЕ, с тим што је правни претходник тужилаца приликом обнове премера земљишта 1977. године уписан у катастру као њихов држалац.

Полазећи од овако утврђених чињеница, нижестепени судови су закључили да су тужиоци као савесни и неометани држаоци спорног земљишта у периоду од преко 45 година, на основу чл.28. став 4. Закона о основама својинско-правних односа, стекли одржајем право својине те непокретности. Стога је усвојен тужбени захтев и утврђено право сусвојине тужилаца на спорном земљишту.

Закључивање нижестепени судови у побијаним пресудама не може се за сада прихватити као правилно, јер због погрешне примене материјалног права чињенично стање значајно за пресуђење није потпуно утврђено.

Спорно земљиште је у земљишним књигама уписано као друштвена својина са право коришћења Месне заједнице у ЕЕ, што значи да је у режиму државне својине, у смислу чл.1. Закона о средствима у својини Републике Србије ("Сл.гласник РС" бр.53/95, 3/96, 54/96 и 32/97). У поступку није утврђено када и по којем основу је то земљиште прешло у друштвену својину, односно по којем основу је укњижено као друштвена својина, од чега даље зависи да ли су и које стварно право тужиоци могли стећи правним послом и наслеђем, односно одржајем преко свог правног претходника. У оба случаја било је потребно да тужиоци докажу да су право својине на спорном земљишту стекли до момента када је оно прешло у друштвену својину. За деривативно стицање, на основу правног посла купопродаје, у конкретној ситуацији је нужно да тужиоци свим расположивим доказним средствима докажу постојање и садржину таквог пуноважно закљученог уговора, чија писмена редакција није сачувана, као и да је он извршењем уговорних обавеза обе стране у целини или у претежном делу произвео правно дејство пре преласка земљишта у друштвену

својину. У случају непостојања услова за утврђење права својине на основу правног посла, неопходно је да тужиоци докажу да су до тог момента на основу протекла потребног времена њихове савесне и мирне државине, стекли право својине на истом земљишту путем одржаја.

Ако је у току трајања рока за одржај дошло до промене облика својине и претварања приватне у друштвену својину, од тог момента није више било могуће стицање права својине по основу одржаја, без обзира на државинско стање. Основни закон о искоришћавању пољопривредног земљишта ("Сл.лист ФНРЈ" бр.43/59, 53/62 и "Сл.лист СФРЈ" бр.10/65, 25/65 - пречишћен текст, 12/67 и 14/70) је у одредби чл.113. прописао да се на земљишту у друштвеној својини не може стицати право својине путем одржаја, иако је предвидео друге могуће правне основе преласка друштвене у приватну својину. Забрану у погледу могућности стицања права својине одржајем на стварима у друштвеној својини садржавала је и одредба чл.29. Закона о основним својинскоправним односима ("Сл.лист СРЈ" бр.6/80 ...), који је ступио на снагу 01.09.1980. године. Све ствари у друштвеној својини, чак и оне које су се могле стећи у својину деривативним путем, биле су неподобне да се на њима заснује право својине одржајем. Законом о изменама и допунама Закона о основним својинскоправним односима ("Сл.лист СРЈ" бр.29/96 - којим је измењен и назив закона у Закон о основама својинскоправних односа, а ступио је на снагу 03.08.1996. године) брисана је наведена одредба чл.29. о забрани одржаја на стварима у друштвеној својини, али тиме није извршена конвалидација ранијег државинског стања у погледу услова и тока рокова за одржај. Овај закон у прелазним и завршним одредбама не садржи правило о његовој ретроактивној примени, због чега се рокови за одржај могу рачунати само за убудуће, почев од дана његовог ступања на снагу.

Стога су нижестепени судови своје пресуде засновали на погрешној примени материјалног права када су на спорни имовинскоправни однос у погледу услова и рока одржаја непосредно применили одредбу чл.28. став 4. Закона о основама својинскоправних односа, иако није могуће њено ретроактивно важење. С тим у вези изреком пресуде о утврђењу права својине тужилаца на земљишту у друштвеној, односно државној својини учињена је и битна повреда одредаба парничног поступка из чл.354. став 2. тач.14. ЗПП, на коју се указује у ревизији, јер за такву одлуку нису дати разумљиви и непротивречни разлози о одлучним чињеницама, нити има подршке у оквиру доказа у списима. Уколико је пре преласка земљишта у друштвену својину правни претходник тужилаца на њему стекао право својине, онда је моментом заснивања правног режима друштвене, односно државне својине, то право трансформисано у право коришћења истог земљишта, о чему приликом одлучивања судови нису водили рачуна.

Због наведених пропуста везаних за примену материјалног права и недостатака спроведеног поступка чињенице одлучне за пресуђење нису правилно и потпуно утврђене. Неопходно је било да се у доказном поступку ради расправљања спорних питања и утврђења одлучних чињеница прибави комплетан извод из земљишних књига за спорну непокретност са целокупним хронолошким стањем свих промена у погледу уписа непокретности и права од оснивања земљишних књига па до данас. Без утврђења када и по ком основу је земљиште прешло у друштвену својину, односно уписано као друштвена својина, нема правилне одлуке о тужбеном тражењу. Приликом утврђења основа по којем је спорно земљиште уписано као друштвена својина са правом коришћења Месне заједнице у ЕЕ, требало је водити рачуна и о условима под којима су одређене непокретности без титулара, односно доказа о праву својине уписиване као друштвена својина у складу са одредбама прво савезног а затим републичког Закона о укњижењу непокретности у друштвеној својини ("Сл.лист СФРЈ" бр.12/65, одн. "Сл.гласник СРС" бр.45/71).

Из наведених разлога, обе нижестепене пресуде су морале бити укинуте да би се у поновном поступку расправила сва спорна правна питања и утврдиле одлучне чињенице у складу са примедбама из овог решења.

Применом чл. 394. став 1 и чл.395. став 2. ЗПП, одлучено је као у изреци овог решења.

Председник већа-судија

Слободан Дражић, с.р.

За тачност отправка

Управитељ писарнице

Мирјана Војводић

КО